

GÜZGÜN

möcüzəsi və magik gücü

Ramazan Qafarlı

GÜZGÜNÜN

möcüzəsi və magik gücü

Gəlin aparanda niyə güzgü tuturlar?

Güzgüün sinması yeni ailə quranlara ziyan gətirirmi?

Güzgüün möcüzəsi və magik gücü nadədir?

Adı məişət əşyası kimi hər evin bəzəyinə çevrilən güzgü elə bir gizli aləmə məxsusdur ki, açarının tapılması ilə zamanın çox dərin qatlardakı sırlarını öyrənmək mümkündür. Dünya yaranan ərəfədə, lap başlanğıcda əksolunma ruhun aynası sayılmış və bu funksiyani dünyani yaradan dörd ünsürdən birincisi - su yerinə yetirmişdir. "Kitabi-Dədə Qorqud"da xüsusi vurgulanır ki, tanrılarının üzünü gördüyü üçün su üzü aydınlıqdır, ona görə də murdarlıq götürmür.

Son illərdə ölümdən sonra həyatın davamını (ruhun varlığını) təsdiqləməyə çalışanlar ilkin ömrünü başa vurmuş adəmin bədənidən ruhun ayrıldığını da güzgüdə görmüş və şəklini çəkmışlər. Mifik anlamda güzgü - özünəvurğunluğu (Narsiss haqqındaki mifdə), gözəlliyin zahiri əlamətlərdə deyil, insanın daxili aləmində, ruhunda olmasını, işığı, intiqamçılığı, müdrikliyi, əmin-amanlığı, eləcə də şəri içine çəkməklə dünyani və təbiəti fəlakətlərdən qurtarmağı mənalandırır.

İlk güzgü nə vaxt yaranıb? İLK ƏLİNƏN ÜM VƏ VƏXİ LƏSİYANIB?

*Hələ dünya meydana
gəlməmişdən qabaq
ancaq su əksetmə
funksiyasını
daşımışdır.*

*Empirik zamanın
başlangıcında isə
parlaq metallar,
daş-qasılar, saxsı,
nəhayət, süsə
güzgünü əvəz
etmişdir.*

Deməli, qarşısında dayanıb vücudumuzun tamaşasına durduğumuz hala düşənədək güzgü uzun bir tarixi yol keçmişdir. Folklorda, ilkin yazılı abidələrdə, xüsusilə, "Kitabi-Dədə Qorqud"da "ayna" kəlməsinə tez-tez rast gəlirik. Bu, əksər məqamlarda məhz ruh mənasında işlənir.

Başqa xalqların epik ənənəsində insan zülmün əlindən güzgünün içərisinə girməklə yaxa qurtarır. Lakin xasiyyətini dəyişib şörin daşıyıcısına çevirilir. O, gerçək dünyadan təcrid edildiyi üçün güzgünün önündə durub üç, yaxud beş dəfə adını çəkəndən intiqam alır. Güzgü "xeyirşər qardaşlığı"nı mənalandırır.

Azərbaycan xalqının bir xalq inancında deyilir: "Novruz gecəsi yeyib-içəndən sonra qaranlıq bir otaqda başına qara kələğayı örtüb əlində tutduğun güzgüyə baxsan, sənə könül verəni orada görərsən".

Ulu əcdadlarımızın öz ilkin dünyagörüşünü

güzgünün sırlı aləmində gizlətməsi təbiidir.

Güzgü daha çox ruhla əlaqələndirildiyi üçün şaman düşüncəsində əsas simvollardan, fetişləşdirilən müqəddəs əşyalardan biridir. Şaman atributları sırasında "tolı" adlanan güzgü xüsusi yer tutur. Tuncdan, ağ, süd rəngli və ya yaşla çalan bərk mineraldan - nefritdən hazırlanın tolilər qartal, əjdaha, 12 bürc (planetlərin göydə hərəkət etdiyi dairələr) nişanları şəklindədir. Belə hesab edirlər ki, tolini başda tanrı Hormo Saqaan olmaqla səma dəmirçiləri düzəltmişlər.

Güzgüdə gizlənən kodu tapmaqla bir sıra qaranlıq məsələləri aydınlaşdırmaq mümkündür.

Çin ənənəsində güzgü şəri qovub uzaqlaşdırın vasitə sayılırdı. Belə deyirdilər ki, Şər (iblis, şeytan) güzgüyə baxanda öz eybəcərliyini görüb dəhşətə gelir, qaçıb gedir və bir daha ora gəlmir.►

Müdrikliyin aynası

İMİDİKİLİYİ SƏSƏ

Güzgü sosial aspektində yanaşanda loyallığı (qanun dairəsində hərəkət etməyi, işə vicdanla yanaşmağı, yaxud özünü həmişə xeyirxah, bitəref kimi göstərməyi) bildirir, mənəvi-ruhi aləmdə, dini düşüncədə isə Müdrikliyin əsas aspekti sayılır. Böyük Nizami "Sırılar xəzinəsi" poemasındaki "Zülmkar padşah və düzdanışan kişinin hekayəti"ndə göstərirdi ki, qəddarlığı ilə ad çıxaran hökmədar bir qocanı onun pişliyindən danışlığı üçün cəzalandırmaq istəyir. Əvvəldən ölümünü gözü önünə alıb əyninə kəfən geyən müdrik kişi padşaha deyir ki:

*"...Eyiblərini bir-bir sayıraq, mən
Sənin pis və yaxşı əməllerin qabağında güzgü
tuturam.
Güzgü sənin şəklini [simani] düz göstərisə,
Özünü sindir, güzgünü sindirməq isə sahvdir".*

Sülhün və inkişafın təminatçısı Yaponların dünyagörüsündə "yata-no-kaqamı" adlanan güzgü əsas rəmzlərdən biridir: o taxt-tac, qılınc, üç mirvari kimi imperatora məxsus dəyərli zinətlərdən sayılır. Xatırladaq ki, üç mirvaridən birincisi "çi" biliyi, zəkanı, ikincisi "yu" hünəri, igidiliyi, üçüncüüsü "cın" isə xeyirxahlığı, rəhmliliyi rəmzləşdirir.

Sintoist ənənəsinə görə, Amateras çağına məxsus səkkizguşəli dəmir güzgü Günəş tanrısına işarədir. O, qaranlıq mağardan çıxmışla dünyani işıqlandırır və insanları məcbur edir ki, ocaq qalasınlar, yurd-yuva salsınlar, əkib-becərsinlər. Güzgü özündə ilahi varlıqları əks etdirməklə tanrıların

böyük istirahəti zamanı xoş əhval-ruhiyyələrini göstərir. Bu elə bir çağdır ki, ilahi varlıqlar arasında qarşılurmalar yoxdur, yer üzündə əmin-amanlıq, sülh hökm sürür.

Beləcə güzgü 8 (bolluğu bildirən rəqəmlə) rəqəmi ilə assosiasiya olunmaqla əslində tanrıının kamilliyyini nümayiş etdirmək funksiyasını yerinə yetirir.

Antik rəsmlərdə güzgü saray intriqaları əks etdirən vasitə kimi göstərilirdi. Şəkildə kral divanxanasındaki əxlaqsızlıq güzgünün içində verilir.

Güzgü həm də ayın simvoludur, çünki ay kimi hər hansı bir varlığın долayı əksini göstərməyə qadirdir, daha doğrusu, obrazların təsvirini məcazi şəkildə verir. Əslində güzgündəki əksləri ilə cisimlər arasında heç bir fərq nəzərə çarpmır. Lakin qəribədir ki, güzgü qarşısında duran varlıqların tərs üzünü göstərir. Bunu üstü yazılı vərəqi hər hansı bir aynaya doğru tutmaqla açıq-aydın müşahidə etmək mümkündür. Buna görə də onun əks etdirdikləri zahiri görünüş sayılsa da, hər şeyin daxili aləmini üzə çıxardır. Maraqlıdır ki, Asiya, Konqo və Bambara xalqlarında falçılar bir kasa suda və yaxud güzgündə ruhları görməklə o biri dünya ilə bağlılıq qururlar. ►

Magik gücün mənbəyi

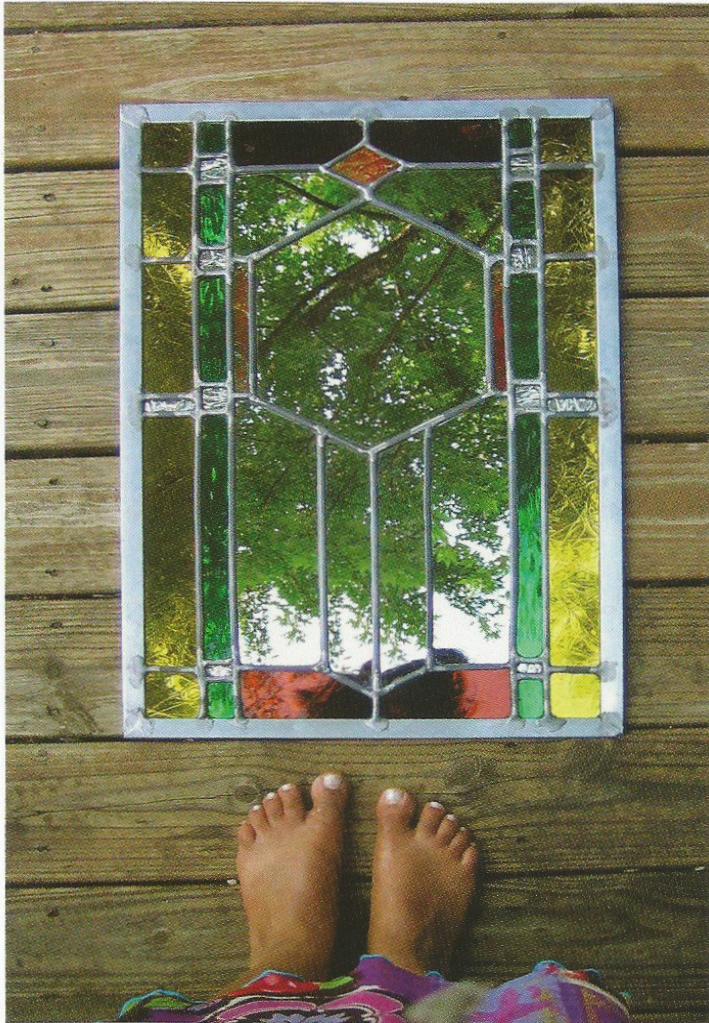
İMSADIK ƏLÇƏN MƏNBƏYİ

Orta əsrlər dövründə Şərqdə güzgü ilahi sözün daşıyıcısı və şərhçisi idi. İnsanlar ağıl sahibi olduqlarını düşünmək, mühakimə yürütəmək qabiliyyətlərini özlərində güzgü daşımaga nümayiş etdirir, ilahi qanunları içərisində gizlədən güzgünü talisman, göz muncuğu kimi sinələrinin üstünə taxmaqla dünyani daha yaxşı dərk edəcəklərini zənn edirdilər. Güzgü həm də işıqlı aləmin, göyün - kosmosun sırlarının açarı sayılırdı. Vincent de Bova (ilahiyata həsr olunan "Böyük Güzgü, yaxud Speculum majus" əsərinin müəllifi) görə, "gözə görünməyənləri əks etdirməyi bacaran əsl insan Kosmosun güzgüsüdür". Onun düşünmək təcrübəsi ona əsaslanır ki, o, zaman keçdikcə kamilləşir. Yer üzündə ən yetkin yaranış – işığa doğru tuşlanmış güzgündür (yəni şüurlu insandır). Güzgünün özü isə daxili aləmi əks etdirən vasitədir. Bovanın qənaətləri xalq inanclarında təsdiqini tapır. El arasında danışırlar ki, güzgünü sindiran 7 il bədbəxtliklə qarşılaşır. Çünkü güzgü varlıqların ikinci tayıdır. Ona ziyan vurmaqla adam özünə ağır zərbə endirir. Güzgü sindiranlar bəlalardan qurtarmaq üçün onun qırıntılarının (iri olanlarının) üzünü qara rənglə boyamalı, ya da axar suya salmalıdır.

Bir inancda vurğulanır ki, sinnmiş güzgüyə baxan şeytanı görməlidir. Bu qənaətə ciddi yanaşsaq, anlamı belədir: güzgü siniğina üz tutan, ən yaxşı halda öz həyat enerjisini zəiflədər, pis halda isə xoşagəlməz hadisələrlə rastlaşar.

Güzgü qadın gözəlliyini özündə əks etdirən vasitə kimi orta əsr Avropa rəssamlarının diqqətini cəlb etmişdir. Zadəgan xanımları geyinib-bəzənərkən xüsusi saç düzümlərinin yerində olub-olmamasını, bəzək əşyalarının qulluqçular tərəfindən düzgün taxılıb-taxılmamasını güzgüyə baxmaqla müəyyənləşdirirdilər. Sevdikləri şəxsin zövqünü oxşaya bilməyəndə səbəbini güzgüyə bağlayırdılar. Gənc qızlar balda vurulduqları oğlanların əksinin güzgündə canlanacağına inanırdılar.

Yeni doğulan uşağı güzgüyə tərəf tutmayıñ, yoxsa qorxaq böyüyər, uzun müddət dil açmaz, dişləri zəif inkişaf edər, tez-tez xəstələnər.

Evdən çıxanda geri qayıtməq məcburiyyətində qalsanız, mütləq qapıdan içəri girəndə və təzədən bayırda çıxanda güzgüyə baxın. Əks halda getdiyiniz yolda uğursuzluqla qarşılaşarsınız. Bu səbəbdən də çox evlərdə girəcəkdə divara iri güzgü qoyurlar. Toylardada həmişə duvaqlı gəlinin üzünə ona görə güzgü tuturlar ki, yeni qurulan ailəni bəd nəzərlərdən qorusun.

Meyit qoyulan mənzillərdə güzgülərin üstünü örtün. Ona görə ki, mərhumun ruhu güzgüdə əks olunub hüzrə gələnləri qorxuda bilər.

Aybaşı olanda, hamiləlik dövründə və doğuşdan sonra (40 gün ərzində) qadınlara güzgüyə baxmaq yasaqdır. Çünkü bu anlarda onlar üçün “ölüm dünyasının qapıları” açıq saxlanılır və bu kapıların yolu güzgüdən keçir.

Hansısa tanışınızı sizə qarşı şər əməl törədəcəyindən ehtiyatlanırsınızsa, çalışın, o adamı güzgünün qabağına götürin və ikiniznin yanaşı əksinə baxın. Şübhələriniz doğrudursa, bədxahınızın əsil hissələri və mənfur siması anı olaraq üzə çıxacaq.

Hər gün səhərlər güzgünen (yaxşı olar ki, dəhlizdəki və qonaq evindəki) qabağına gəlin, əlinizi ona yaxınlaşdırın (əlinizlə güzgü arasında 0.5 sm-dən artıq məsafə qalmamalıdır) və diləyin: “Ayna, evimizə gələn bütün pislikləri əks etdir, ailəmizi (ailə üzvlərinin bir-bir adlarını sadala) bəlalardan qorу...”

Yataq otağında gecələr güzgünen üstü örtülməlidir.

Nikah çarpayısı yerləşən otaqda, ümumiyyətlə, güzgü saxlamaq olmaz.

Çoxları tavanda, çarpayıların üstündə güzgü qoymağın xoşlaysırlar. Bu, heç vaxt xeyir göturmır. Ehtimal edirlər ki, dəb halını alıb gözəl görünə də, təhlükəlidir. Magiklər belə qənaətə gəlirlər ki, bu halda ailənin sağlamlığı və əmin-amanlığı pozulur, onlar mal-mülk, pul sarıdan itkilərə məruz qalırlar.

İnsan oturub-durduğu, uzanıb-dincəldiyi yerlərdə güzgüni başı üstündə yerləşdirməməlidir. Bunu edənlər həyatda çoxsaylı səhvlərə yol verirlər.

İnsanların enerjisi və fiziki sağlamlığını qorumaq üçün güzgü hər tərəfdən çərçivəyə alınmalıdır, evin ən uzun adamının başından aşağı yerdən asılmalı, həmişə təmiz, ləkəsiz saxlanılmalı, daim silinməli və hamamda, vanna otağında qoyulmamalıdır. ■